

CHỦ ĐỀ 5: ÔN TẬP VỀ KÍ**MÔN: NGỮ VĂN – CHÂN TRỜI SÁNG TẠO – LỚP 6****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Phần A. Lý thuyết****1. Lý thuyết về kí, hồi kí**

Yếu tố	Kí	Du kí	Hồi kí
Khái niệm	Là loại tác phẩm văn học chú trọng ghi chép sự thực	Là thể loại kí ghi chép về những chuyến đi tới các vùng đất, các xứ sở nào đó. Người viết kể lại hoặc miêu tả những điều mắt thấy tai nghe trên hành trình của mình	Chủ yếu kể lại những sự việc mà người viết đã từng tham dự hoặc chứng kiến trong quá khứ
Đặc điểm	Có kể sự việc, tả người, tả cảnh, cung cấp thông tin và thể hiện cảm xúc, suy nghĩ của người viết. Có những tác phẩm nghiêng về kể sự việc, có những tác phẩm nghiêng về thể hiện cảm xúc	Phản ánh, truyền đạt những nhận biết, những cảm tưởng, suy nghĩ mới mẻ của bản thân người du lịch về những điều mắt thấy tai nghe ở những xứ sở xa lạ, nơi mọi người ít có dịp đi đến, chứng kiến	Các sự việc trong hồi kí thường được kể theo trình tự thời gian, gắn với một hoặc nhiều giai đoạn trong cuộc đời tác giả.
Người kể	Thường là người trực tiếp tham gia hoặc chứng kiến sự việc. Có thể xưng “tôi”, có vai trò như người kể chuyện. Khi kể, tác giả kết hợp trình bày suy nghĩ, cảm xúc, sự quan sát, liên tưởng, tưởng tượng của mình về sự việc		
Mạch kể	Sự việc thường kể theo trình tự thời gian		

2. Khái quát nội dung chính các văn bản

Văn bản	Tác giả	Xuất xứ	Nội dung chính	Giá trị nghệ thuật
<i>Lao xao</i> <i>ngày hè</i>	Duy Khán (1934 - 1993)	Trích từ tác phẩm “Tuổi thơ im lặng” của Duy Khán, tác phẩm được giải	Bằng sự quan sát tinh tường, vốn hiểu biết phong phú và tình cảm yêu mến cảnh sắc quê hương, tác giả đã vẽ nên những bức tranh cụ thể, sinh động, nhiều màu sắc về	- Miêu tả tự nhiên, sinh động, hấp dẫn, nhiều yếu tố dân gian. - Lời văn giàu hình ảnh. - Sử dụng nhiều phép tu từ.

		thường Hội Nhà văn năm 1987	thể giới các loài chim ở đồng quê.	
<i>Thương nhớ bầy ong</i>	Huy Cận (1919-2005)	Tác giả đặt tên là Tổ ong "trại" trích từ tập 1 Hồi kí Song đôi	Thương nhớ bầy ong là hồi ức của nhân vật tôi về những đồ ong mà nhân vật tôi đã từng được nhìn thấy, cảm nhận, mê đắm ngày nhỏ. Kèm theo những hồi ức tươi đẹp ấy là nỗi buồn không dứt, buồn đến phát khóc khi chúng rời xa. Từ đó nêu lên triết lí, những vật nhỏ bé, vô tri vô giác đều gây vương vấn, ám ảnh vào tâm hồn, ảnh hưởng đến thơ ca, nghệ thuật của mỗi người.	- Hồi kí kết hợp các biện pháp tu từ: so sánh, câu hỏi tu từ, đối lập. - Thể loại hồi kí có đan xen giữa tự sự, miêu tả và biểu cảm (kể chuyện với giọng văn trầm lắng chất trữ tình) giúp diễn tả đầy đủ, sâu sắc chủ đề văn bản.
<i>Một năm ở tiểu học</i>	Nguyễn Văn Hiến (1912 - 1984)	Trích trong chương IV, Hồi kí Nguyễn Hiến Lê, 1993.	Một năm ở tiểu học thay vì kể về chuyện học hành thì nhân vật tôi hồi tưởng lại thú vui chơi trong tuổi ấu thơ của mình. Mặc dù có thể điều đó khiến việc học đã bỏ phí nhiều nhưng với nhân vật tôi nó cũng có những lợi ích nhất định về thể chất và tính tình.	- Hồi kí kết hợp biện pháp tu từ: câu hỏi tu từ, liệt kê. - Thể loại hồi kí có đan xen giữa tự sự, miêu tả và biểu cảm (kể chuyện với giọng văn trầm lắng chất trữ tình) giúp diễn tả đầy đủ, sâu sắc chủ đề văn bản.

B. Bài tập

Câu 1. Đọc văn bản *Lao xao ngày hè* và trả lời các câu hỏi:

- Cảnh vật và âm thanh mùa hè trong đoạn đầu văn bản được miêu tả như thế nào?
- Vì sao nhân vật “tôi” lại quý mến loài chim chào bèo?
- Em hãy chỉ ra và nêu tác dụng của một biện pháp tu từ được sử dụng trong đoạn: “Cái con này bao giờ cũng vừa bay vừa kêu cứ như bị ai đuổi đánh.”
- Tìm một chi tiết cho thấy tình cảm gắn bó của trẻ em với thiên nhiên trong văn bản.
- Qua văn bản, em cảm nhận được điều gì về cuộc sống và tâm hồn của trẻ em làng quê?

Câu 2. Đọc đoạn trích dưới đây và trả lời các câu hỏi:

Tôi đã nhìn tận mắt cuộc ẩu đả dưới gốc với già nhà tôi: Con điều hâu lao như mũi tên xuống, gà mẹ xù cánh vừa kêu vừa mổ, vừa đập điều hâu. Tôi mãi ngắm nên không cứu được gà. Điều hâu tha được con gà con, lại lao vụt lên mây xanh. Thường thì nó vừa lượn vừa ăn ngay. Lần này nó chưa kịp ăn, những mũi tên đen, mang hình đuôi cá từ đâu tới tấp bay đến. Ấy là những con chèo bẻo. Chúng lao vào đánh con điều hâu túi bụi. Lông điều hâu bay tung tứ linh, miệng kêu la “chéc, chéc”, con mồi rời mỏ điều hâu rơi xuống như một quả rụng...

(Trích *Lao xao ngày hè* – Nguyễn Khánh)

- Trong đoạn trích, những con vật nào đã tham gia vào cuộc “ẩu đả”?
- Hình ảnh “con điều hâu lao như mũi tên xuống” giúp em hình dung điều gì?
- Câu văn nào thể hiện tinh thần dũng cảm của đàn chim chèo bẻo?
- Tác giả đã sử dụng những biện pháp nghệ thuật gì trong đoạn văn để tăng sức gợi hình, gợi cảm? Chỉ ra ít nhất 1 biện pháp.
- Từ cuộc chiến giữa các loài chim trong đoạn trích, em rút ra bài học gì về cuộc sống?

Câu 3. Đọc văn bản *Thương nhớ bầy ong* và trả lời các câu hỏi:

- Nhân vật “tôi” trong văn bản có kỷ niệm gì gắn với bầy ong?
- Vì sao tác giả gọi cảm xúc của mình khi ong “trại” là “cái buồn của đứa bé rộng lớn đến bao nhiêu”?
- Nêu tác dụng của hình ảnh so sánh: “tưởng như một mảnh hồn của tôi đã san đi nơi khác”?
- Theo em, những hình ảnh nhỏ bé, “vụn vặt” như chậu nước rêu xanh hay tổ ong có ý nghĩa gì với tác giả?
- Từ văn bản, em rút ra bài học gì về tình cảm và cách cảm nhận cuộc sống?

Câu 4. Đọc đoạn trích dưới đây và trả lời các câu hỏi:

“Một lần, ở nhà một mình tôi thấy ong trại mà không thể làm gì được. Tôi cũng ném đất vụn lên không nhưng không ăn thua gì. Ong vù vù lên cao, bay mau và mắt hút trong chốc lát. Tôi nhìn theo, buồn không nói được. Cái buồn của đứa bé rộng lớn đến bao nhiêu, các thi sĩ, văn nhân đã ai nói đến chưa? Nhìn ong trại đi, tưởng như một mảnh hồn của tôi đã san đi nơi khác. Nơi xa xôi nào đó đã nhận một phần cốt tủy của linh hồn nhà tôi với bầy ong trại?”

(Trích *Thương nhớ bầy ong* – Huy Cận)

- Sự việc nào xảy ra trong đoạn trích khiến nhân vật “tôi” buồn?
- Vì sao nhân vật “tôi” lại buồn khi ong bay đi?
- Tác giả đã dùng biện pháp nghệ thuật nào trong câu: “tưởng như một mảnh hồn của tôi đã san đi nơi khác”?
- Em cảm nhận được gì về tâm hồn của nhân vật “tôi” qua đoạn trích?
- Nếu em ở trong tình huống như nhân vật “tôi”, em sẽ làm gì để giữ lại bầy ong?

Câu 5. Đọc văn bản *Một năm ở tiểu học* và trả lời các câu hỏi:

- Người mẹ trong văn bản làm nghề gì? Từ chi tiết nào em biết điều đó?
- Vì sao nhân vật “tôi” lại bỏ bê việc học trong năm đó?
- Chi tiết nào cho thấy tuổi thơ của nhân vật “tôi” tuy nghèo nhưng vẫn hồn nhiên, sinh động?

- d. Theo em, nhân vật “tôi” có phải là một học sinh xấu không? Vì sao?
- e. Nếu em được gửi một lời nhắn đến nhân vật “tôi” năm đó, em sẽ nói gì?

Câu 6. Đọc đoạn trích dưới đây và trả lời các câu hỏi:

“Tối tối, tôi và em trai rủ nhau ra chơi ở cột đồng hồ – một cột sắt cao khoảng ba thước, trên có một đồng hồ, lớn như đồng hồ chợ Bến Thành; cột dựng ở giữa ngã năm, bên bờ sông, đầu ngõ Phất Lộc trông ra, cột đó nay vẫn còn. Thời đó đường Bờ Sông chỉ trải đá, chưa tráng nhựa, chiều hè gió ngoài sông thổi vào, bụi mù, thành phố phải dùng những xe bò kéo chở nước đi tưới. Tối, có ba bốn ngọn đèn điện sáng trưng, các loài sâu có cánh bu lại, trẻ con mấy phố và ngõ chung quanh cũng bu lại chạy nhảy trên một cái nền tròn rộng, bắt cào cào, bướm bướm, dế, cả cả cuống nữa.”

- a. Nhân vật “tôi” và em trai thường chơi ở đâu vào buổi tối?
- b. Khung cảnh đường phố Bờ Sông vào buổi chiều và tối được miêu tả như thế nào?
- c. Từ đoạn trích, em thấy tuổi thơ của nhân vật “tôi” có gì đặc biệt?
- d. Tác giả đã sử dụng những biện pháp nghệ thuật gì để làm nổi bật khung cảnh tuổi thơ?
- e. Em học được điều gì từ cách sống và vui chơi của nhân vật “tôi” trong đoạn văn trên?

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Câu 1:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, hình ảnh, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

a. Cảnh vật mùa hè được miêu tả sinh động, rộn ràng với cây cối um tùm, hoa thơm ngào ngạt, ong bướm lao xao, tiếng trẻ con râm ran. Các loài hoa như hoa lan, hoa dẻ, hoa móng rồng đua nhau khoe sắc; ong và bướm bay lượn, tạo không khí mùa hè sôi động và đầy sức sống.

b. Vì chèo bẻo là loài chim dũng cảm, biết bảo vệ các loài yếu thế như gà con, không sợ cả điều hâu hay chim cắt – những kẻ săn mồi hung dữ. Chúng còn thức suốt đêm vào mùa gặt, như thể nhắc nhở, gọi người. Qua đó, nhân vật “tôi” nhận ra: người từng mang tiếng xấu nếu làm điều tốt thì lại rất đáng quý.

c.

- BPTT: So sánh

- Tác dụng: So sánh tiếng kêu và dáng bay của con bồ các như bị ai đuổi đánh giúp hình ảnh con chim trở nên sinh động, gần gũi và hài hước hơn trong mắt người đọc.

d. Chi tiết: “Chúng tôi tắm thỏa thuê, khi ra về tiếng ào ào vọng mãi.” => thể hiện tình cảm gắn bó, yêu thích và tận hưởng niềm vui mà thiên nhiên mang lại cho trẻ em làng quê.

e. Trẻ em làng quê sống gần gũi với thiên nhiên, có tâm hồn trong sáng, hồn nhiên, đầy tò mò và yêu thương muôn loài. Các em biết cảm nhận, quan sát và gắn bó sâu sắc với cảnh vật, âm thanh và sinh hoạt thường ngày của làng quê trong mùa hè.

Câu 2:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, hình ảnh, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

a. Những con vật tham gia vào cuộc “ấu đả”: con điều hâu, gà mẹ, đàn chim chèo bẻo

b. Hình ảnh này gợi tả sự nhanh nhẹn, bất ngờ và nguy hiểm của con điều hâu khi lao xuống tấn công gà con.

c. Câu: “Ấy là những con chèo bẻo. Chúng lao vào đánh con điều hâu túi bụi.”

d.

- Các BPTT: so sánh, nhân hoá

- So sánh: “Con điều hâu lao như mũi tên xuống”, “rơi xuống như một quả rụng”.

e. Từ cuộc chiến, ta thấy được sức mạnh của tinh thần đoàn kết, lòng dũng cảm và lẽ công bằng: kẻ mạnh chưa chắc thắng nếu kẻ yếu biết bảo vệ nhau. Đôi khi, điều tốt đẹp lại đến từ những điều tưởng chừng như nhỏ bé hoặc bị coi thường.

Câu 3:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, hình ảnh, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

- Nhân vật “tôi” gắn bó với bầy ong từ nhỏ, thường ra xem ong bay, từng bị ong đốt nhưng vẫn say mê. Nhớ nhất là những lần ong “trại” bỏ tổ đi, khiến “tôi” buồn sâu sắc.
- Tác giả diễn tả nỗi buồn ấy sâu sắc, dường như không thể diễn tả bằng lời. Dù chỉ là một đứa trẻ, nhưng “tôi” đã cảm thấy sự chia ly, mất mát như mất một phần linh hồn – đó là nỗi buồn vượt quá tuổi thơ, mang chiều sâu nội tâm.
- Hình ảnh so sánh này thể hiện nỗi buồn man mác, sự gắn bó tha thiết của nhân vật với bầy ong. Việc ong rời tổ như khiến một phần tâm hồn tác giả cũng bị cuốn đi, làm nổi bật cảm giác mất mát và hoài niệm.
- Đó là những hình ảnh gắn liền với tuổi thơ và tạo nên cảm xúc đầu tiên của tác giả về cuộc sống, thiên nhiên, vũ trụ. Chúng khơi dậy cảm thức về vẻ đẹp giản dị, sâu xa và khiến tác giả yêu mến, nhớ nhung.
- Từ văn bản, em học được cách trân trọng những điều nhỏ bé, thân quen quanh mình; biết yêu thiên nhiên, sống sâu sắc và nuôi dưỡng tâm hồn nhạy cảm. Tình cảm gia đình, kỷ niệm tuổi thơ và thiên nhiên góp phần hình thành nhân cách mỗi con người.

Câu 4:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, hình ảnh, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

- Nhân vật “tôi” chứng kiến cảnh bầy ong “trại” bỏ đi mà không thể giữ lại được.
- Vì “tôi” có tình cảm sâu sắc với bầy ong, việc ong rời tổ giống như sự chia ly, khiến nhân vật cảm thấy mất mát như mất một phần tâm hồn của mình.
- BPTT: so sánh và ẩn dụ. Hành động ong bay đi được so với sự ra đi của một phần tâm hồn, cho thấy cảm xúc sâu sắc, gắn bó thiết tha của nhân vật với kỷ ức tuổi thơ.
- Nhân vật “tôi” có tâm hồn nhạy cảm, giàu cảm xúc, biết yêu thương và gắn bó sâu sắc với những điều bình dị quanh mình.
- Gợi ý: Em sẽ cố gắng gọi người lớn đến giúp, hoặc chuẩn bị trước những vật dụng cần thiết để dụ ong quay về. Quan trọng là em sẽ không bỏ cuộc mà tìm cách giữ lại điều em yêu quý.

Câu 5:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, hình ảnh, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

a. Người mẹ làm nghề thu tiền, bán cháo, bán xôi, và có khi làm phu khuân vác ở bến tàu.

→ Thể hiện qua chi tiết: “người đi thu tiền về”, “mẹ bán cháo, bán xôi, có khi cả bố lẫn mẹ đều làm phu khuân vác ở bến tàu”.

b. Vì cha mất, không còn ai nhắc nhở, kiểm soát việc học; mẹ đi làm suốt ngày và không biết chữ nên không thể theo dõi chuyện học hành.

c. Chi tiết các trò chơi như bắt dế, thả diều, chơi đuổi bắt bên bờ sông, nghe truyện kể dưới ánh đèn đường, đọc truyện Tàu cho cả nhà nghe,... → thể hiện tuổi thơ nghèo nhưng rất sinh động và vô tư.

d. Không. Tuy bỏ bê học một năm, nhưng nhân vật “tôi” vẫn có ý thức, biết lo về thân phận, biết tiếc nuối việc học, và có những phẩm chất đáng quý như siêng năng đọc sách, sống giản dị, gần gũi bạn bè.

e. Gợi ý: “Bạn hãy cố gắng học tập hơn nữa nhé, vì kiến thức sẽ giúp bạn vượt qua nghịch cảnh. Nhưng mình cũng rất trân trọng tuổi thơ sống động, đầy tình cảm của bạn!”

Câu 6:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, hình ảnh, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

a. Ở cột đồng hồ bên bờ sông, đầu ngõ Phát Lộc.

b. Chiều hè bụi mù do gió sông thổi vào, thành phố phải tưới nước. Buổi tối có đèn điện sáng trưng, nhiều loài sâu có cánh bay đến, trẻ con tụ tập vui chơi.

c. Tuy không sung túc nhưng rất sôi động, vui vẻ và gắn bó với thiên nhiên, bạn bè, không gian thành phố cũ.

d. Miêu tả chi tiết, hồi tưởng kết hợp kể chuyện; sử dụng từ ngữ giàu hình ảnh (bụi mù, sáng trưng, bu lại, chạy nhảy...), gợi cảm giác sống động và gần gũi.

e. Gợi ý: Em học được sự giản dị, biết vui với những điều bình thường xung quanh, quý trọng kỷ niệm tuổi thơ và gắn bó với gia đình, bạn bè.